

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	081 Право
Тип і назва освітньої програми	ОПП Правознавство
Курс, семестр	2-й курс, 4-й семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4, Загальна кількість годин – 120, із яких: <i>Денна форма здобуття освіти:</i> лекцій – 16 год., практичних занять – 24 год. самостійна робота – 80 год. <i>Заочна форма здобуття освіти:</i> лекцій – 10 год., практичних занять – 10 год. самостійна робота – 100 год. Форма семестрового контролю – залік
Мова(и) викладання	державна
Навчально-науковий інститут кафедра	Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій Кафедра підприємництва і права
Контактні дані розробника(ів)	Євгенія ЛИПІЙ кандидат юридичних наук, доцент кафедри підприємництва і права. e-mail: yevheniia.lypii@pdau.edu.ua роб. тел. (0532) 56-95-64. сторінка викладача: http://surl.li/mffom
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова фахова навчальна дисципліна
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно логічної схеми освітньо-професійної програми: «Юридична деонтологія», «Конституційне право України», «Цивільне право України».
Компетентності	Загальні: ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК 6. Навички використання інформаційних комунікаційних технологій. Спеціальні: СК 7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право; СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення
Програмні результати навчання	ПРН 18 Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи. ПРН 22: Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування таких соціальних навичок: здатність логічно й системно мислити; креативність; ефективний обмін інформацією між людьми, об'єднаними спільними професійними інтересами (нетворкінг); діяти соціально відповідально та свідомо; діяти на основі етичних міркувань (мотивів) тощо.	

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сформувати у здобувачів вищої освіти систему теоретичних знань та оволодіння практичними навичками і вміннями у сфері сімейних відносин між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами для застосування сімейно-правових норм у майбутній професійній діяльності.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- Тема 1. Загальні положення сімейного права .
Тема 2. Шлюб. Умови та порядок його укладення.
Тема 3. Особисті немайнова права подружжя.
Тема 4. Майнова права та обов'язки подружжя.
Тема 5. Припинення шлюбу.
Тема 6. Встановлення походження дітей. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей.
Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей.
Тема 8. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.
Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.
Тема 10. Договірне регулювання відносин батьків, щодо виховання та утримання дітей.
Тема 11. Опіка та піклування над дітьми.
Тема 12. Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
Тема 13. Міжнародно-сімейні правовідносини.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

Навчальна дисципліна передбачає набуття загальних компетентностей та комплексу соціальних навичок (soft skills), притаманних сучасному фахівцю: комунікативні (комунікабельність, виховання потреби систематичного оновлення своїх знань для їх практичного застосування, проведення презентації, робота в команді, зворотний зв'язок); когнітивні та інформаційні (логіка, бажання навчатися, критичне мислення, самоорганізація); креативні (генерація нових ідей та інноваційних рішень); безконфліктність (вміння врегульовувати суперечності між членами команди або зацікавленими сторонами в процесі реалізації проєктів); лідерство (розвиток навичок управління командою, мотивації співробітників та прийняття рішень).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Наведені у Додатку до силабусу

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо термінів виконання та перескладання

Перескладання видів робіт відбувається відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces2025.pdf>) та Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті (<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosinyuvannyazdobuvachiv2025.pdf>).

Практичні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання. Кафедра на своєму засіданні приймає рішення про недопущення такого здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни та повідомляє про це деканат факультету, шляхом подання витягу з протоколу засідання кафедри. Декан факультету своїм розпорядженням не допускає здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти, який був не допущений до семестрового контролю з певної навчальної дисципліни, має підсумкову академічну заборгованість. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу деканату. Повторне проходження

	<p>контрольного заходу для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує декан факультету за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною;</p>
- щодо академічної доброчесності	<p>Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.</p>
- щодо відвідування занять	<p>У відповідності до Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному аграрному університеті https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosvitniyproces2025.pdf відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача. Контроль за відвідуванням здобувачами вищої освіти навчальних занять здійснює декан факультету.</p>
- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти	<p>На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.</p>
- щодо оскарження результатів оцінювання	<p>Відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/5555/polozhennyaproosinyuvannyazdobuvachiv2025.pdf, студенти мають право оскаржувати результати поточного або семестрового контролю, якщо вони не погоджуються з отриманою оцінкою. Після оголошення результатів студент може звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо оцінки. Якщо в процесі обговорення не вдається вирішити спірну ситуацію, здобувач освіти має право оскаржити результати контрольних заходів.</p> <p>Підставами для оскарження можуть бути випадки недотримання викладачем встановленої системи оцінювання, зазначеної в робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання, або наявність конфлікту інтересів, про існування якого студент не був і не міг бути обізнаним до проведення оцінювання. Оскаржити результат можна не пізніше наступного робочого дня після його оголошення.</p>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативні:

1. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. Відомості Верховної Ради України, 2002, № 21-22, Ст.135.

Основні

3. Дякович М.М. Сімейне право : навч. пос. Київ: Правова єдність, 2009. 512 с.
4. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України. Харків: Одиссей, 2022. 552 с.
5. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2023. 532 с.

Допоміжні:

6. Антошкіна В. Договір про поділ майна подружжя, що є об'єктом права спільної сумісної власності. Право України. 2023. № 8. С. 75-78.
7. Боднар Т.В. Деякі проблемні аспекти здійснення та захисту майнових прав подружжя. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Vol. 27, №. 1, 2022. С. 26-38.
8. Калітенко О.М. Про зміни, що грядуть з питань захисту майнових інтересів дітей (в світлі громадських обговорень) // Від римського приватного права до ІТ права: мат. міжнар. наук-практич. конф. «Римське право і сучасність» (м. Одеса, 19 травня, 2022 року). / за заг. ред. д.ю.н., О.І. Харитонової, к.ю.н., доцента К.Г. Некіт.-Одеса : Фенікс, 2022.-С. 161-163.
9. Красицька Л.В. Визначення походження дитини при застосуванні форм репродуктивної медицини за законодавством України. Підприємництво, господарство і право. 2024. № 7. С. 31-33.
10. Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України. Матеріали круглого столу. 25 травня 2025 р., м. Київ.-Харків: Ксилон, 2025. С. 119-123.
11. Кузьмичева Л.А., Жилинкова И.В. Личные права и обязанности родителей и детей: Учебное пособие. Киев: УМК ВО, 2024. 56 с.
12. Левківський Б.К. Врегулювання немайнових правовідносин подружжя за сімейним законодавством України та Російської Федерації. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2022. № 3. С. 93-96.
13. Левківський Б.К. Особисті немайнові права та обов'язки членів сім'ї: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2024. 20 с.
14. Лепех С. Інститут сепарації: проблеми застосування. Право України. 2003. №3. С.128- 130.

Інформаційні ресурси:

15. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>
16. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
17. Бібліотека юридичної літератури: Офіційний веб-сайт Полтавського державного аграрного університету. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/content/biblioteka-yurydychnoyi-literatury>

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри підприємництва і права
протокол № 19 від 13 січня 2026 року

**СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ**

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

для студентів денної форми здобуття освіти

	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом по темі
	Опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Підготовка презентації	
Тема 1. Загальні положення сімейного права .	1	4	2	18	7
Тема 2. Шлюб. Умови та порядок його укладення.	1	4	2		7
Тема 3. Особисті немайна права подружжя.	1	4	2		7
Тема 4. Майнова права та обов'язки подружжя.	1	4	2		7
Тема 5. Припинення шлюбу.	-	4	2		6
Тема 6. Встановлення походження дітей. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей.	1	4	2		7
Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей.	-	4	2		6
Тема 8. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.	1	4	2		7
Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.	-	4	2		6
Тема 10. Договірне регулювання відносин батьків, щодо виховання та утримання дітей.	-	4	2		6
Тема 11. Опіка та піклування над дітьми.	1	-	2		3
Тема 12. Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	-	4	2		6
Тема 13. Міжнародно-сімейні правовідносини.	1	4	2		7
<i>Підготовка презентації</i>					18
Разом	8	48	26	18	100

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом по темі
	Опитування	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання контрольної роботи	
Тема 1. Загальні положення сімейного права .	2	4	4	18	10
Тема 2. Шлюб. Умови та порядок його укладення.	2	4	4		10
Тема 3. Особисті немайнова права подружжя.	-	-	4		4
Тема 4. Майнова права та обов'язки подружжя.	-	-	4		4
Тема 5. Припинення шлюбу.	-	-	4		4
Тема 6. Встановлення походження дітей. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей.	2	4	4		10
Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей.	2	-	4		6
Тема 8. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.	-	-	4		4
Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.	-	-	4		4
Тема 10. Договірне регулювання відносин батьків, щодо виховання та утримання дітей.	-	-	4		4
Тема 11. Опіка та піклування над дітьми.	-	4	4		8
Тема 12. Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	2	-	4		6
Тема 13. Міжнародно-сімейні правовідносини.	-	4	4		8
Написання контрольної роботи	-	-	-	18	
Разом	10	20	52	18	100

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим і навчальним планом – залік.

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Шкала та критерії оцінювання опитування

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	Відповідь правильна, повна або містить змістовну відповідь на поставлене питання. Студент володіє термінологією, посилається на норми сімейного права або на відповідну практику правозастосування.
0	Відповідь відсутня чи неправильна або не стосується суті питання. Використання загальних фраз без юридичного обґрунтування.

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
1-2	Відповідь правильна, повна або містить змістовну відповідь на поставлене питання. Студент володіє термінологією, посилається на норми сімейного права або на відповідну практику правозастосування.
0	Відповідь відсутня чи неправильна або не стосується суті питання. Використання загальних фраз без юридичного обґрунтування.

Шкала та критерії оцінювання виконання вправ на практичних заняттях

Денна та заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	відповіді правильні, обґрунтовані, осмислені та характеризують наявність спеціалізованих концептуальних знань на рівні новітніх досягнень, критичне осмислення проблем у навчанні. Відповідь характеризує уміння виявляти та розв'язувати проблему, інтегрувати знання; провадити інноваційну та наукову діяльність та повністю відображає визначений результат навчання за темою
2-3	відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена, характеризує уміння застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності та неповноту засвоєння результату навчання
1	відповідь демонструє нечіткі уявлення здобувача про об'єкт вивчення, характеризує застосування знань при виконанні завдань за зразком, але з неточностями
0	відповідь відсутня чи неправильна.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	відповіді правильні, ґрунтовні та критично осмислені. Здобувач демонструє спеціалізовані концептуальні знання з питань сімейного права на рівні новітніх досягнень. Робота характеризується вмінням самостійно виявляти правові проблеми, інтегрувати теоретичні знання з практикою правозастосування та повністю відображає програмний результат навчання за темою.
1	відповідь правильна по суті, але містить певні неточності у формулюваннях або посиланнях на джерела. Завдання виконано осмислено, здобувач вмє застосовувати знання з питань сімейного права у практичних ситуаціях, проте обґрунтування є недостатньо повним або містить незначні логічні огріхи.
0,5	відповідь демонструє лише фрагментарні уявлення про об'єкт. Здобувач здатний відтворювати знання лише за зразком, допускаючи суттєві неточності у тлумаченні правових норм. Самостійний аналіз замінено простим копіюванням тексту підручника чи закону.
0	завдання самостійної роботи не виконане, робота не подана у визначений строк або відповіді є неправильними.

Заочна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	відповіді правильні, ґрунтовні та критично осмислені. Здобувач демонструє спеціалізовані концептуальні знання з питань сімейного права на рівні новітніх досягнень. Робота характеризується вмінням самостійно виявляти правові проблеми, інтегрувати теоретичні знання з практикою правозастосування та повністю відображає програмний результат навчання за темою.

2-3	відповідь правильна по суті, але містить певні неточності у формулюваннях або посиланнях на джерела. Завдання виконано осмислено, здобувач вміє застосовувати знання з питань сімейного права у практичних ситуаціях, проте обґрунтування є недостатньо повним або містить незначні логічні огріхи.
1	відповідь демонструє лише фрагментарні уявлення про об'єкт. Здобувач здатний відтворювати знання лише за зразком, допускаючи суттєві неточності у тлумаченні правових норм. Самостійний аналіз замінено простим копіюванням тексту підручника чи закону.
0	завдання самостійної роботи не виконане, робота не подана у визначений строк або відповіді є неправильними.

Шкала та критерії оцінювання підготовки презентації

Денна форма здобуття освіти

Кількість балів	Критерії оцінювання
10-18	зміст презентації відповідає темі та результату навчання; наявність творчого підходу складання презентації; якісно підготовлена практична розробка, дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи і орфографічних вимог, наявності електронного (на носієві) матеріалу презентації.
3-9	наявність незначних недоліків у відповідності теми презентації заявленому результату навчання, виконанні презентації та її оформленні.
0-2	наявність суттєвих недоліків або ж повна невідповідність теми презентації результату навчання, вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту презентації.

Шкала та критерії оцінювання контрольної роботи

Заочна форма здобуття освіти

Вид завдання	Кількість балів	Критерії оцінювання
Теоретичне	1-4 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, проте дещо порушено послідовність викладу та не повністю розкритий результат навчання.
	5-8 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь на теоретичні питання стилістично та граматично правильна, показує на відмінні знання та вміння, повністю демонструє засвоєний результат навчання
Максимальна кількість балів	8 балів	
Професійно-орієнтоване	1-5 балів	Кількісна обробка результатів виконана правильно, проте містить деякі технічні помилки та неточності. Розв'язок практичного завдання зведений лише до кінцевої відповіді без наведення послідовності обґрунтувань
	6-10 балів	Зроблено інтерпретацію результатів, яка містить узагальнену характеристику досліджуваного явища, описуються можливі причини такого результату, зазначаються типологічні особливості. Рекомендації конкретизовані відносно одержаних результатів. Завдання виконано стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів
Максимальна кількість балів	10 балів	
Всього	18 балів	